

A d w o k a t
Michał Konrad Łukomski

Kancelaria Adwokacka ul. Wojska Polskiego 55/61; 91-432 Łódź

tel. 888-411-857 mail. adw.lukomski@wp.pl

Łódź, 27 lutego 2013 r.

**Do
Trybunału Konstytucyjnego**

skarżącego:

M   K

zam. ul.

rep. p.

adw. Michała Łukomskiego

z kanc. oznaczonej powyżej

(nr wpisu 737)

S K A R G A   K O N S T Y T U C Y J N A

I.   Niniejszym, w imieniu mojego mocodawcy, zaskarżam:

1. **art. 98 ustawy kodeks postępowania cywilnego** (Dz. U Nr 43, poz. 296 ze zm.)

w zakresie, w którym do podlegających zwróceniu od strony przegrywającej kosztów celowego dochodzenia praw i celowej obrony, przepis ten nie zalicza świadczeń publicznoprawnych, a w szczególności kwoty podatku VAT doliczonej do, ustalonego według norm przepisanych, wynagrodzenia pełnomocnika z wyboru strony ponoszącej ciężar tego podatku,

jako sprzeczny z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowiącym normę zapewniającą prawo dostępu do sądu i takiego ukształtowania procedury sądowej by spełniała wymogi sprawiedliwego rozpoznania sprawy, a więc takiego które zapewnia stronie wygrywającej otrzymanie od strony przegrywającej zwrotu sum rozsądnie lub koniecznie wydatkowanych na koszty postępowania i honoraria adwokackie.

2. **§ 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu** (Dz. U. Nr. 163, poz 1348 ze zm.)

w zakresie, w którym przepis ten wyklucza możliwość zasądzenia na rzecz strony ponoszącej ciężar VAT od strony przeciwnej i przegrywającej zwrotu wynagrodzenia pełnomocnika z wyboru

powiększonego o podatek VAT,

jako sprzeczny z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowiącym normę zapewniającą prawo dostępu do sądu i takiego ukształtowania procedury sądowej by spełniała wymogi sprawiedliwego rozpoznania sprawy, a więc takiego które zapewnia stronie wygrywającej otrzymanie od strony przegrywającej zwrotu sum rozsądnie lub koniecznie wydatkowanych na koszty postępowania i honoraria adwokackie.

II. Powyżej zaskarżone normy stanowią podstawę prawną wydania rozstrzygnięcia naruszającego w.w. konstytucyjne prawa skarżącego. Rozstrzygnięciem tym jest prawomocnie i niezaskarżalne postanowienie Sądu Okręgowego w Ł z dnia listopada 2012 r. w sprawie , wydane na skutek zażalenia na pkt. 2 postanowienia Sądu Rejonowego w Ł z dnia lipca 2012 r. w sprawie , w zakresie w którym sąd oddalił wniosek o zasądzenie zwrotu kwoty VAT doliczonej do minimalnego wynagrodzenia pełnomocnika z wyboru. Postanowienie S.O. zostało doręczone skarżącemu 30 listopada 2012 r.

S.O. we wskazanym postanowieniu między innymi zauważył, że prawodawca zdecydował w - zaskarżonym niniejszą skargą - § 2 ust. 3 rozporządzenia Min. Spraw., że podatek od towarów i usług ma wpływ na wysokość przyznawanego wynagrodzenia wyłącznie w przypadku pomocy prawnej z udzielanej z urzędu. Sąd ten uznał także, bez pogłębionego uzasadnienia swojego stanowiska, że podatek VAT „nie stanowi (w rozumieniu zaskarżonego art. 98 k.p.c.) wydatku jako, że jest świadczeniem publicznoprawnym” oraz, że nie wchodzi w skład podlegającego zwrotowi wynagrodzenia adwokackiego w rozumieniu art. 98 § 3 k.p.c.

III. Wskazuję, że w sprawie została wyczerpana droga sądowa ponieważ Sąd Okręgowy w Ł w sprawie w dniu listopada 2012 r. wydał niezaskarżalne, w świetle przepisów k.p.c., postanowienie oddalające zażalenie skarżącego na postanowienie Sadu Rejonowego o kosztach postępowania.

IV. Wnoszę o zasądzenie na rzecz skarżącego, zgodnie z przepisem art. 24 ust. 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, zwrotu kosztów postępowania i wynagrodzenia adwokackiego powiększonego o kwotę VAT.

Uzasadnienie

Opis stanu faktycznego.

Skarżący jest osobą fizyczną nie prowadzącą działalności gospodarczej. Przedmiot sporu rozstrzygniętego przez sądy powszechne nie miał związku z działalnością podlegającą opodatkowaniu podatkiem VAT.

kwietnia 2012 r. skarżący wniósł przed Sąd Rejonowy w Ł. pozew przeciwko ubezpieczycielowi – T S.A. o zapłatę zł, tytułem uzupełnienia zaniżonego odszkodowania za szkodę Żądanie pozwu obejmowało ponadto zasądzenie odsetek oraz zwrot kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw. Do kosztów tych skarżący zaliczył: opłatę od pozwu, koszt sporządzenia opinii prywatnej biegłego rzeczoznawcy, opłatę skarbową od pełnomocnictwa udzielonego pełnomocnikowi powoda, zwrot wynagrodzenia pełnomocnika powoda według norm przepisanych ( ) zł netto), a także kwotę podatku od towarów i usług (23% VAT) od takiego wynagrodzenia (zł). Sprawa w S.R. toczyła się pod sygnaturą

Strona pozwana już po wytoczeniu powództwa wpłaciła skarżącemu żądane kwoty w zakresie roszczenia głównego, odsetek i kosztów opinii biegłego. Skarżący cofnął, więc powództwo podtrzymując żądanie zwrotu kosztów procesu. Sąd postanowieniem z lipca 2012 r. umorzył postępowanie zasądzając na rzecz skarżącego sumę zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Na zasądzoną sumę składały się kwoty: zł opłaty uiszczonej od pozwu, zł opłaty od pełnomocnictwa oraz zł wynagrodzenia pełnomocnika. Tym samym Sąd Rejonowy nie uwzględnił żądania zwrotu kosztu niezbędnego do celowego dochodzenia prawa, którym był poniesiony przez skarżącego koszt podatku VAT od minimalnego wynagrodzenia pełnomocnika.

Sąd Rejonowy uzasadnił tę odmowę brakiem podstawy prawnej do zasądzenia tego kosztu i interpretacją *a contrario* przepisu § 2 ust 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...) (*Dz. U Nr 163, poz 1348 ze zm.*; dalej zwanego „rozporządzeniem Min. Spraw.”). Przepis ten stanowi, że sąd zasądzając zwrot wynagrodzenia za nieopłaconą pomocy prawną z urzędu powiększa jej stawkę o kwotę VAT, więc zdaniem S.R., ów przepis wyklucza zasądzanie VAT pełnomocnikowi z wyboru.

Skarżący zażaleniem odwołał się od w.w. postanowienia do Sądu Okręgowego w Ł. w zakresie, w którym S.R. nie uwzględnił żądania zasądzenia zwrotu kwoty VAT. W pozostałym zakresie postanowienie uprawomocniło się.

Skarżący zarzucił orzeczeniu S.R. naruszenie przepisów postępowania, a to przepisu § 2. ust. 3. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie (...) poprzez jego nieprawidłową interpretację i błędne uznanie, że przepis ten wyłącza możliwość zasądzenia, od strony przegrywającej proces na rzecz wygrywającego, kwoty VAT liczonej od stawki minimalnej wynagrodzenia pełnomocnika w sytuacji, gdy wygrywający był reprezentowany w sprawie przez adwokata z wyboru, a także wygrywający ponosi ostatecznie kwotę VAT. Skarżący stał na stanowisku, że prawidłowa interpretacja *a contrario* wskazanego przepisu wskazywałaby na wyłączenie możliwości doliczenia VAT tylko w tych przypadkach, w których osoba, na rzecz której jest zasądzany zwrot wynagrodzenia nie poniesie ostatecznie kosztu VAT (np. przedsiębiorca będący płatnikiem VAT).

Skarżący dodatkowo zarzucił naruszenie przepisów postępowania, a to przepisu art. 98 § 1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wniosku o zasądzenie zwrotu od pozwanego na rzecz powoda kwoty stanowiącej sumę podatku od towarów i usług liczonej od minimalnego wynagrodzenia adwokata. Skarżący zauważył, że przepis ten odwołuje się do otwartego katalogu kosztów, które strona ponosi w związku z celowym dochodzeniem swoich praw i katalog ten nie zawiera wyłączeń. W szczególności nie są wyłączone świadczenia publicznoprawne – np. opłata skarbową od pełnomocnictwa (tak samo uchwała SN z dnia 12 marca 2003 r. w sprawie **III CZP 2/03; OSNC 2003/12/161**), a więc nie może być wyłączony również i VAT.

S.O. postanowieniem z listopada 2012 r. w sprawie oddalił zażalenie skarżącego. S.O. swoje stanowisko uzasadnił różnicą pomiędzy sytuacją, w której strona reprezentowana jest przez pełnomocnika z urzędu, a z wyboru, podnosząc, że relacja adwokata z wyboru z jego klientem oparta jest na stosunku cywilnoprawnym. W taki stosunek, gdzie wynagrodzenie ustalane w ramach autonomii, sąd miałby nie móc ingerować. Ponadto sąd zauważył, że prawodawca zdecydował w § 2 ust 3 rozporządzenia Min. Spraw., że podatek od towarów i usług ma wpływ na wysokość przyznawanego wynagrodzenia wyłącznie w przypadku pomocy prawnej z udzielanej z urzędu. Sąd ten uznał także, bez pogłębionego uzasadnienia swojego stanowiska, że podatek VAT „*nie stanowi (w rozumieniu art 98 k.p.c.) wydatku jako, że jest świadczeniem publicznoprawnym*”.

Uzasadnienie prawne skargi.

Art. 45 ust 1. Konstytucji RP statuuje prawo do sądu. Prawo to skupia kilka aspektów i może być rozpatrywana na wielu płaszczyznach. Dla niniejszej skargi podstawowe znaczenie mają

zawarte w tym przepisie prawo dostępu do sądu oraz prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej zgodnie z wymogami sprawiedliwości.

Powołany wzorzec konstytucyjny ma zapewnić obywatelowi dostęp do sądu także w tym znaczeniu, że korzystnie przez obywatela z wymiaru sprawiedliwości musi być dla niego ekonomicznie opłacalne. Zgodnie z utrwaloną linią orzeczniczą Trybunału Konstytucyjnego, której przykładem jest wyrok z 18 października 2011 r. w sprawie SK 39/09: „*ograniczenie dostępności do sądu przez istnienie barier ekonomicznych może przejawiać się w nadmiernie wysokim ryzyku ekonomicznym, wywołanym zarówno zasadami, wedle których kształtuje się ostatecznie obowiązek ponoszenia kosztów postępowania, jak i samym wygórowanym poziomem kosztów*”. Jak stwierdził TK w innym orzeczeniu „*za sprzeczne z zasadą dostępności do sądu uważać więc można nie tyle samo ustanowienie kosztów sądowych, ponoszonych przez uczestników postępowania sądowego, lecz zasady ich ewentualnego rozłożenia między uczestnikami...*” (wyrok z 30 marca 2004 r., sygn SK 14/03). Judykаты te postulują takie ukształtowanie przepisów o ponoszeniu przez strony kosztów związanych z wymiarem sprawiedliwości, by koszty nie stały się barierą w korzystaniu z wymiaru sprawiedliwości.

Ponadto zdaniem Trybunału postulat sprawiedliwości, implikowany przez art 45 § 1 Konstytucji, znajduje swoje odbicie także w zasadzie, zgodnie z którą „*do zwrotu kosztów jest zobowiązany ten, czyje stanowisko nie utrzymało się w toku postępowania, zaś osoba, której racje uznano w wyroku – może liczyć na zwrot swoich uzasadnionych wydatków*” (SK 39/09).

Podatek od towarów i usług jest podatkiem, który realnie obciąża tylko osobę (najczęściej konsumenta), która nabywa dobro (towar lub usługę) od przedsiębiorcy – płatnika tego podatku. Płatnik VAT, jeśli nabywa dobro od innego płatnika VAT, podatek zawarty w cenie jedynie kredytyje bowiem ma możliwość pomniejszenia podatku należnego o podatek naliczony. Wynika z tego, że płatnik VAT ostatecznie nie ponosi ciężaru tego podatku.

Kwota podatku VAT jest zawsze częścią wynagrodzenia adwokata, bowiem zgodnie z art. 113 ust. 13 pkt. 2) ustawy o podatku od towarów i usług, adwokaci nie mogą być objęci zwolnieniem podmiotowym z tej daniny. Tak samo stawki określone w rozporządzeniu Min. Spraw. z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...) muszą być opłacone przez stronę korzystającą z pomocy adwokata w wysokości przynajmniej minimalnej i powiększonej o podatek VAT. Jeśli strona uzyskuje pomoc prawną w postępowaniu sądowym niezwiązanym z prowadzeniem przez nią działalności gospodarczej jako płatnik VAT, jest obciążona kwotą podatku w wysokości wynikającej z przemnożenia wynagrodzenia przez stawkę

podatku.

Z powyższego wynika, że koszt podatku VAT jest, w takich sytuacjach, koniecznym kosztem, którego poniesienia strona nie może uniknąć i opłaca go, co najmniej w wysokości stawki podatkowej doliczanej do wynagrodzenia minimalnego z rozporządzenia Min. Spraw. Jest to więc niezbędny i uzasadniony wydatek, który powinien być zwrócony przez stronę przegrywającą. Nie może mieć przy tym znaczenia czy wydatek ten ma charakter cywilnoprawny, czy publicznoprawny.

Tak więc przepis art. 98 k.p.c. winien swoim zakresem obejmować również kwotę VAT doliczoną do wynagrodzenia, jako koszt niezbędny do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, zawsze wtedy, gdy strona nie może o kwotę tego naliczonego podatku pomniejszyć opłacanego przez nią podatku należnego. Tylko wtedy przepis ten nie będzie przeszkodą w dostępie do sądu, gdyż ryzyko ekonomiczne skorzystania z wymiaru sprawiedliwości utrzymane będzie w dopuszczalnych granicach. Spełniony będzie również wymóg sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy bowiem umożliwione będzie obciążenie strony przegrywającej pełnymi kosztami postępowania.

Poza zakresem niniejszej skargi pozostaje zagadnienie, czy konstytucyjne jest ograniczenie możliwości dochodzenia zwrotu wynagrodzenia pełnomocników tylko do stawek określonych przed dekadą w rozporządzeniu i związana z nim kwestia adekwatności tych stawek do stawek rynkowych. Skoro jednak ustawodawca uznał, że koniecznym wydatkiem w zakresie honorarium adwokackiego jest tylko wydatek w wysokości określonej w rozporządzeniu, to nie powinien zapominać o, konsekwentnie i nierozdzielnie związanych z tymi stawkami, dodatkowych opłatach. Z tego względu przepis § 2 rozporządzenia Min. Spraw. interpretowany *a contrario* stanowi niezgodną z art. 45 § 1 Konstytucji RP barierę w dostępie do sądu – stawia bowiem pod znakiem zapytania ekonomiczną opłacalność dochodzenia swoich praw. Ponadto uniemożliwia, w rozumieniu powołanego przepisu, sprawiedliwe rozstrzygnięcie sprawy, to jest takie w którym strona wygrywająca w całości otrzymuje najpełniejszą rekompensatę słusznie i koniecznie poniesionych w toku postępowania wydatków.

Z przedstawionych względów skarga niniejsza zasługuje na uwzględnienie.

W załączeniu:

1. 5 odpisów skargi i załączników;
2. pełnomocnictwo;
3. postanowienie S.O. w Ł z listopada 2012 r.;
4. postanowienie S.R. w Ł z lipca 2012 r.

adw. Michał Łukomski

